

Intervencions
en l'acte de presentació del llibre
Europa és el futur

a càrrec de

Antoni Gutiérrez Díaz
Josep Ramoneda
Miquel Roca
Antoni Castells

Intervencions
en l'acte de presentació del llibre
Europa és el futur

Transcripcions de les intervencions
d'Antoni Gutiérrez Díaz, Josep
Ramoneda, Miquel Roca i Antoni
Castells en l'acte de presentació del
llibre «Europa és el futur», que va
tenir lloc el 4 de febrer de 2005, al
Mirador del Centre de Cultura
Contemporània de Barcelona.

ANTONI GUTIÉRREZ DÍAZ

Amigues i amics bon dia,

Em sento molt satisfet per compartir amb Josep Ramoneda i Miquel Roca la presentació d'aquest llibre, però sobretot, perquè no dir-ho, per presentar un llibre d'Antoni Castells. Ell i jo tenim una cosa que ens distingeix dels altres presentadors, i és que hem compartit i conegut des de dins els afers institucionals europeus durant bastants anys, ell com a membre del Tribunal de Comptes, i en aquell període jo com a President de la Comissió de Política Regional. Això ens va donar la possibilitat no sols de conèixer les interioritats de la Unió, sinó a més a més, de col·laborar conjuntament i de conrear una amistat que he de confessar que, fins i tot posada a prova en moments difícils que tots passem, s'ha mantingut sempre i avui l'hi he d'agrair públicament.

Però també li hem d'agrair, no sols jo, totes i tots vosaltres, l'encert d'haver fet aquest llibre, la presentació del qual no podem silenciar-ho, coincideix precisament amb l'inici de la campanya pel referèndum per una Constitució europea. Antoni Castells, en el títol del llibre, generosament ens recorda que Europa és el futur, i les seves 85 primeres pàgines són una reflexió coherent, sòlida, racional, madura, com correspon a algú que coneix les coses bé. I després ens ofereix tota una sèrie

d'elements complementaris que no són gens menyspreables, sobretot amb un instrument com és la Constitució europea, que entre els defectes que encara arrossega, està la seva complexitat, aquests 440 articles, les addicionals, els protocols, etc, que la fan poc llegible. Jo quan parlo de la Constitució europea començo recordant sempre que si la gent no té quelcom de patològic, que no se la llegeixi sencera. I com que això l'Antoni ho sap molt bé, ha afegit un resum i una guia que em semblen extraordinàriament útils. Cal felicitar també l'editorial per l'oportunitat d'aquest llibre que anirà molt més enllà dels dies de la campanya. Europa és el Futur. Però, a partir de la obvietat: Europa també és el passat recent. A nosaltres hi ha paraules que ens agraden molt, les hem incorporat a la nostra cultura col·lectiva, però també hem incorporat a la nostra cultura col·lectiva aquella idea de que qui perd les arrels perd la identitat, a la que caldria afegir que qui es queda en les arrels i no dóna fruit es converteix en estèril. Aleshores, si Europa és el futur, és bo que no oblidem que també és el passat, i no un passat qualsevol. S'ha dit tant que es converteix en un tòpic, però un tòpic que cal rascar, perquè la Unió Europea de la que parlem avui, neix de les cendres de la guerra, i no es pot oblidar això, i després s'amplia i ara recentment s'amplia més de les runes dels països de l'est. És a dir, és una construcció feta des de les cendres a la qual s'afegeixen les runes. Per tant Europa és futur, però és passat recent i és també present. Però aquest present, i això és el que recull molt bé el llibre en les seves 85 primeres pàgines, en els dos discursos més originals de l'autor,

el que ens fa veure és que aquest text constitucional no és una nova modificació dels tractats, és un salt endavant en el camí de la disminució del monopoli dels governs dels Estats en l'aplicació de les polítiques europees. Hi ha una reflexió profunda que demostraria que la funció dels governs dels Estats tal i com l'hem coneguda està canviant, està perdent competències polítiques, i aquesta Constitució dóna un pas endavant, en lluita contra l'actitud natural dels Estats que no volen perdre poder i en perden en favor del Parlament Europeu que és el més beneficiat d'aquesta Constitució. Però també davant de la ciutadania europea, perquè per primera vegada s'incorpora la concepció de democràcia participativa, i s'introdueix un element: la possibilitat que amb un milió de signatures es pugui impulsar una iniciativa legislativa popular en el si de la Unió Europea. Les coses ja no estan única i exclusivament en els passadissos de les reunions dels caps de govern o dels ministres sectorials, sinó que s'ha introduït la presència dels ciutadans, directa o indirecta.

Així com abans recomanava no llegir tota la Constitució, sí que recomano a tothom que llegeixi els 54 articles que conformen la Carta dels Drets Fonamentals. Recordem que milers de sindicalistes van anar a la famosa cimera de Niça per exigir que la Carta dels Drets Fonamentals s'incorporés als tractats, i no ho van aconseguir, però varen seguir lluitant i finalment sí que ho han aconseguit. Aquesta Carta és fonamental en la política social europea, i jo, amb tota sinceritat, i mirant amb "carinyo"

l'actitud de gent que m'estimo molt, em pregunto, ¿Com pot reclamar-se una constitució més social posant-se a l'esquerra de les grans centrals sindicals? Una constitució que introdueix per primera vegada l'economia social de mercat o el desenvolupament sostenible. I també em pregunto, amb el mateix "carinyo", ¿Com és possible reclamar una política de desenvolupament sostenible posant-se a l'esquerra dels partits verds europeus? Quan es tracta de la política nacional catalana, tots els sentiments valen, però valen individualment, col·lectivament el que val és l'ètica de la responsabilitat col·lectiva. I des de l'ètica de la responsabilitat col·lectiva, i deixeu-me que de nou sigui carinyós, no es pot ser provincià. Catalunya no és el melic d'Europa, sinó que és una part molt important d'Europa, i el protagonisme de Catalunya depèn de les possibilitats d'aprofitar tot allò que de nou ens aporta aquesta Constitució.

La veritat és que el llibre d'Antoni Castells, la seva primera part amb molta coherència, però després en tota la guia posterior i el resum que fa, manifesta fins i tot, que determinades insuficiències que en aquest moment encara es poden detectar, no cal contemplar-les a la defensiva, perquè l'harmonització fiscal, per exemple, encara està en un moment en que la maduresa del procés exigeix sospesar-la bé, o el famós atac contra el Banc Central: fins ara no ha existit enlloc un banc central que no fos autònom, i la possibilitat que els Estats no

facin política a través dels bancs centrals és una qüestió no menyspreable.

Per tot això, crec que ha estat un gran encert la publicació del llibre, cal felicitar l'editorial davant un contingut valuós, cal agrair-ho a l'Antoni, i la veritat és que jo em quedaria amb unes paraules, que no són meves, que són de José Luis López Bulla quan en un dels primers articles que va fer pronunciant-se en favor de la Constitució europea, ens recordava que "con las cosas de comer no se juega".

JOSEP RAMONEDA

Gràcies,

Jo parlaré més del Conseller que del llibre. No li diré més Conseller, perquè sempre li dic Toni i Conseller em surt molt forçat. M'ha agradat molt que una persona que no està especialment donada a la lírica, que té el discurs sempre molt prudent, que no diu mai una paraula de més, una persona austera en les formes i en la manera de ser, es deixi anar amb una implicació personal amb el tema del llibre, amb Europa. És a dir, la seva aproximació a Europa no és ni la d'un polític que la veu només en termes de projectes i de relacions de poder i d'eficiència, ni és tampoc la d'un analista que la veu estrictament des del punt de vista de l'anàlisi teòric, sinó que hi ha una implicació personal, generacional, biogràfica, que aquí s'apunta, però que a mi és el que més m'ha interessat del llibre. A mi em sembla que això és molt important, perquè Europa si realment és la nostra aposta de futur, no pot ser només el fruit de la racionalitat, de càlculs basats en l'eficiència, s'ha d'aconseguir que els ciutadans sentin una certa implicació, i només els que la tenen poden fer la pedagogia necessària perquè això es vagi estenent. Europa no serà mai una pàtria en sentit tradicional, entre d'altres coses perquè si la pàtria normalment va lligada a la terra, Europa no té ni tan sols un espai definit ni tancat, sempre tindrà alguna dimensió de virtual, cosa que no vol dir

res perquè també totes les pàtries són construccions mentals. Europa és una gran construcció mental, però aquestes construccions mentals només es converteixen en actius reals, amb eficiència real per a la transformació del món, si hi ha uns ciutadans implicats en aquests projectes, i això és extraordinàriament important. És evident que Europa en bona part dependrà del seu poder econòmic i del seu poder ideològic popular i la seva capacitat de seducció, el que ara se sol anomenar el "soft power". Europa serà més forta segons la capacitat que tingui de corrompre, en el sentit ideològic, més japonesos o nordamericans, Europa ha de ser capaç de ficar el seu virus als americans, xinesos, japonesos i a tots els que calgui. És evident que això és la força d'Europa, i també és evident que Europa algun dia s'haurà de plantejar la força militar, però tot això, potser ni ho plantejaríem, si no hi hagués el tabú o l'element fundacional, que és per a mi el tabú de la guerra civil. Europa es construeix sobre el tabú de la guerra civil, de l'experiència de 400 anys de matar-se com conills, que va arribar al moment culminant ja definitivament insuportable i impossible d'assumir, de l'Auschwitz que commemorem aquests dies. D'alguna manera es construeix una mena superego col·lectiu que diu no podem tornar a permetre que passi això, i quina és la manera que no passi?, ficant-nos tots dintre d'un mateix marc, perquè d'aquesta manera les guerres ja no seran entre Estats, sinó que serien guerres civils, i la guerra civil és la pitjor de les guerres. Per tant, el tabú de la guerra civil, que aquí sabem tant el que significa, em sembla que és fonamental en la fundació

d'Europa, i aquesta és la primera cosa que demostra que no n'hi ha prou amb grans projectes racionals, i que si no hi és aquest element de força gairebé atàvica, probablement avui ni tan sols estaríem parlant d'Europa.

Antoni Castells és un europeista, per convicció intel·lectual, però també com deia, per biografia, per ideologia, per experiència, no oblidem que va estar durant molts anys en el Tribunal de Comptes, i per tant des d'aquest observatori sap com ningú, les misèries i les dificultats d'Europa, i per tant, sap perfectament que Europa no és cap paradís, que la construcció europea serà llarga i complicada. Ell és una persona de tradició il·lustrada, que encara creu en una certa grandesa moral de l'Estat i les seves institucions, cosa que comparteixo, i per tant és des d'aquesta perspectiva que es mirarà sempre Europa. Però jo crec que hi ha tres territoris que defineixen la seva aposta europeista, un és el generacional, l'altre és el catalanisme i l'altre és la seva condició de polític d'esquerrers.

L'aspecte generacional, amb el que jo m'hi sento molt identificat, perquè en moltes coses hem fet un camí semblant, nosaltres som d'una generació en que la llibertat era l'horitzó, potser no sabíem ni tan sols massa què significava, jo sempre dic que l'endemà de la mort de Franco, gent amb experiència democràtica de veritat no hi havia ningú, uns tenien experiència de resistència i els altres de poder. Per tant seria difícil saber què era per a nosaltres la llibertat, i això explica també que fos

una generació que va passar per l'experiència de l'esquerranisme, del comunisme, que avui dia poden semblar fins i tot contradictòries amb l'afirmació de que la llibertat era el nostre horitzó. Jo sempre recordaré una vegada un personatge de la més vella guàrdia del PSUC, el camarada Roman, que en una reunió em va dir: "el problema és que vosaltres no sou comunistes, sou lliberals que esteu aquí per lliberals i no per comunistes". I en aquell moment em vaig escandalitzar, com és obvi, però potser tenia raó. Però en tot cas és evident que Europa era allò que volíem ser, i això sí que ho teníem clar, jo no recordo cap company meu, ni dels més esquerranosos, que de veritat volgués ser una altra cosa que no fos Europa. Hi havia algú que de veritat es pensés que volia ser Xina o la URSS? Potser Cuba encara hauria enganyat algú, però no gaire més. Europa era el que realment volíem ser, i mai se'ns va acudir una altra cosa i això és el que explica que Europa tingui un paper tan important en la nostra educació sentimental i intel·lectual. A vegades alguns amics a Madrid es sorprenen quan els hi dic que jo vaig conèixer molt abans França o Itàlia que no pas Espanya, i era per això, perquè el que volíem ser estava allà, i sempre que podíem hi anàvem, què havíem d'anar a fer a Madrid si era exactament lo mateix que aquí? Aquesta és doncs la primera qüestió, la generacional, Europa com a horitzó, Europa com a ideal, l'objectiu d'arribar a ser com Europa.

La segona és la qüestió catalanista, en Toni és catalanista, jo que no tinc gaire desenvolupades les fibres patriòtiques, crec

que ell no és només catalanista, sinó que és nacionalista, però en fi això ja queda per a les converses de casa, per a les converses íntimes. Jo crec que el seu europeisme no és només la típica temptació del tercer lloc, allò que s'ha dit de vegades: Europa és el tercer lloc, on hi trobem el tercer punt del triangle, perquè no hagi de ser tot sempre contra Madrid, i potser per aquesta via acabarem superant les situacions i entendre'ns. És una idea coneguda, que té la seva virtualitat, però no crec que aquesta sigui la seva idea forta. Tampoc la idea d'aire de família, que a més ara cada vegada és menys real, és veritat que hi havia un temps que tenies la sensació que un senyor de determinat lloc d'Europa tenia més semblances amb tu que un senyor de Ciudad Real, però això ja ha passat, i avui Espanya es sembla molt més a nosaltres que el que nosaltres ens creiem que ens assemblàvem a França abans. Jo crec que ell és nacionalista, li val Catalunya com a bon nacionalista, i sap els perills familiars, i sap que la obertura a Europa és el millor antídote contra l'obsessió amb Madrid, i la millor opció per veure totes les potencialitats que tenim, respirar sense contenció, amb ganes, sense ansietat. Si un futur tenen les nacions sense Estat, encara que pugui semblar contradictori amb els primers articles de la Constitució, és Europa. I em sembla que ho expressa molt bé una idea de George Steiner, quan diu que el cosmopolitisme europeu només podrà arrelar si sap entendre que "Déu està en els detalls", o dit d'una altra manera, només es podrà dissociar la riquesa de la diferència, dels odis acumulats per les diferències si som capaços d'entendre que els detalls són

summament importants i que els hem de saber tractar amb el carinyo necessari.

La tercera condició és la d'home d'esquerres, l'estat del benestar, el Toni n'ha fet gairebé una predicació, gairebé ha entregat la seva vida a l'estat del benestar. L'estat del benestar serà europeu o no serà, podríem dir. Si hi ha un projecte d'esquerres que sigui capaç de fer compatible la igualtat i la individualitat, serà europeu, i si no és europeu malament rai, no arribarà gaire enlloc. Jo crec que és un dels reptes polítics del moment, després que hagi hagut un buidatge selectiu per part de la dreta, que s'ha apropiat de forma selectiva i ben triada de bona part dels programes d'esquerres. L'esquerra ha de ser capaç de dibuixar una nova frontera i aquesta ha de ser europea. Europa com una manera particular d'entendre l'articulació política, que ha de ser, al meu entendre, forçosament oberta i no s'ha de definir ni tancar mai, perquè en el fons és més una idea de l'esperit, que una realitat absolutament sòlida i concreta, i és una idea que té un doble objectiu fonamental, evitar l'abús del poder i garantir les societats decents. Què és una societat decent? És una vella idea d'un israelià, Avishai Margalit: és aquella societat en que les institucions no humilien els ciutadans. I Europa ha de reformar-se molt, però amb aquest objectiu, i probablement un dels grans enemics perquè això sigui possible és l'elitisme burocràtic. Perquè les institucions europees tinguin vida, i entenguin que el pitjor que es pot fer és humiliar els ciutadans, es necessiten ciutadans i polítics com el Toni. Gràcies.

MIQUEL ROCA

Bon dia a tothom.

Quan Antoni Castells, Conseller, em va proposar estar aquí amb tots vosaltres a la presentació d'aquest llibre, jo estic segur que ell tenia dubtes sobre si jo diria que no, i abans de que m'ho digués jo estava segur de que diria que sí, perquè presentar un llibre d'Antoni Castells, parlant d'Europa com a futur per a mi era una oportunitat, per tant, en definitiva, moltes gràcies per permetre'm aquesta oportunitat.

Per una raó, perquè a més llegint el llibre per presentar-lo, m'ha passat una cosa, ja no tinc cap dubte: penso votar que sí, i és que he fet molts esforços, us ho prometo, per entendre perquè podria votar que no, i he fracassat, reconec que he fracassat. I al llibre, pensava, potser, com el Toni és molt racional... doncs no he trobat res més que confirmacions d'allò que per a mi és fonamental que és dir "jo vull votar que sí". Per primera vegada en la meua vida podré votar per fer Europa, com a ciutadà, no com a diputat, com a ciutadà. La primera vegada a la meua vida que puc participar des de l'inici de la construcció de la Unió Política europea, ara se'm diu que no ho faci? Quin disgust!, doncs no, penso votar. I aquest llibre m'ho ha confirmat, aquest llibre diu varies coses. Hi ha una primera reflexió, podem tenir entusiasme, no és pecat, encara que a vegades a la nostra

societat democràtica hi ha una mena de rubor a tenir-lo. Jo aniré a votar amb entusiasme, perquè votarem a favor de l'espai de llibertat, de pau, de progrés, de convivència i de respecte als drets humans més important que ha conegut mai la història de la humanitat. No hi ha cap espai semblant, i no hem d'estar entusiasmats de poder contribuir a consolidar això?

L'esforç que ha representat arribar a Europa és molt important, vam començar a Europa amb un desig de pau enorme, d'evitar la guerra, i ho vam fer amb el carbó i l'acer, i ho vam fer amb entusiasme quan vam firmar allò. I ara que fem la unió política, sobre bases polítiques, ara hem d'estar tristos? Em costa molt. Hem d'entendre una cosa, el nazisme era sobretot l'antieuropeisme, era la resposta a la passió europea de la llibertat, era contra el pluralisme, contra la dignitat, contra el respecte. Per tant, en aquest moment nosaltres hem d'enterrar els vells dimonis que encara circulen per la nostra societat i donar una resposta de progrés i de convicció entusiasta, en que Europa és la resposta, el futur, com tu bé assenyaless en el títol del llibre. Futur pels demòcrates, per la gent de progrés, pels catalans catalanistes i nacionalistes. ¿Es pot des de la perspectiva nacionalista esperar tenir un marc més comprensiu del fet plural que no sigui Europa? Europa neix de pluralitat, de la diversitat, de la heterogeneïtat, es la suma de fets diversos, i com a català m'interessa això, vull conviure en la diversitat, perquè en la diversitat serà més comprensible la meua identitat. Em fa por el monopoli, em fa por el gust excessiu per dir

“tanquem-nos”. L'obertura és fantàstica, però òbviament quan tu acceptes la pluralitat, el que també acceptes és que aquesta Constitució és perfectible, sí, clar que ho és. I sobretot que, com ha dit el Guti, que ningú se la llegeixi, al menys tota, una cosa és l'entusiasme i l'altre el masoquisme. Perquè una constitució no és un document jurídic, és un document polític, metajurídic. El més important d'una constitució són els valors que representa, no els articles, no el mecanisme de prendre les decisions, que ho facin com vulguin! El més important són els valors. I fa gràcia que hi hagi gent que digui: “Europa no és prou social”, perdoneu, en aquest moment per raó de la prevalença del dret europeu respecte el dret propi incorporem per aquesta via en l'ordenament jurídic constitucional espanyol la Carta de Drets Fonamentals més important que ha conegut mai ningú. Si sempre ho diem, quina és la diferència principal entre EEUU i Europa? EEUU és més competitiu perquè tenen menys costos socials, cosa que es sembla molt als drets socials, no? Els costos són el negatiu del dret, i com hi ha drets hi ha costos. I Europa és evidentment, en tot cas avui, una referència en el que representa la construcció d'una política social. Faig esforços, però no practico l'antiamericanisme, però en tot cas els que el practiquen i vulguin ser coherents, que votin apassionadament per Europa, perquè l'única manera de bipolaritzar el món és fer Europa, o és que es pensen que des d'Andorra ho farem? No acabo d'entendre-ho, o pot ser que és un mal més íntim que tenim en la nostra societat que és que ens fa com vergonya sortir del no, estem tan còmodes en el no,

és una cosa tan fantàstica instal·lar-se en el no! En aquesta mena de tramuntanada que ho vol canviar tot, tot, tot. Diuen, abans de néixer, ja podríem canviar la Constitució. No hi ha ningú que pugui ser tan ingenu com per creure que si el 'no' guanyés, tindria una lectura de perfeccionament de la Constitució, això no m'ho puc creure, si guanya el 'no' això té una lectura de greu crisi europea, i per tant no pot enganyar-se ningú. Fins i tot estic convençut de que molts dels que diuen 'no' pensen que guanya el sí, i desitgen que guanyi el sí, però es que estem votant que no d'aquella forma sempre tan sofisticada nostra, que és en clau interna. Però podem fer alguna vegada algun acte en positiu? Podem no tenir por de ser positius, d'entusiasmar-nos per una causa que supera als socialistes, en Toni Castells, que supera tots els partits, que supera ho tot, que és simplement l'aposta del futur, un gran encert. Europa és el futur, el nostre futur passa per Europa.

L'altre dia em preguntava una periodista a Saragossa, em pot dir que es guanya si guanya el sí?, i li vaig dir que el que es guanya és evitar perdre tot el que perdrem si guanya el no. Perquè que ningú no es pensi que les actituds negatives no tenen cost: les actituds negatives tenen costos. Perquè encertadament o no, jo crec que ha estat un encert, en tot cas Espanya ha decidit posar un referèndum molt d'hora, i per què?, perquè creiem, i jo participo d'aquesta opinió, que és bo que els ciutadans europeus dels nous estats europeus rebin el missatge d'altres estats que fa temps que estem a la Unió, però que no fa

tant de temps, com nosaltres, que no vam estar en els orígens d'aquesta Europa, que volem dir que sí com una acció de solidaritat. Tant parlar de la solidaritat, ara nosaltres hem d'expressar des del sí la nostra confiança en el futur, que volem compartir amb tots aquells Estats que ara s'incorporen.

A mi m'has convençut, encara que tinc la sensació que ja ho estava abans, però en tot cas, el que et felicito, Toni, és l'oportunitat del llibre, el títol, i que l'has escrit des de l'europeisme coherent, eres europeista i ets europeista, i si volem deixar de ser europeistes només hem de parlar de la burocràcia europea. Una vegada en el Congrés em van dir: "ahora ustedes lo deberán demostrar con la eficacia, si lo merecen...", jo vaig respondre: "home si el paràmetre és l'eficàcia, quan valorem l'Estat, tots àcrates". Sí que ens tutejem amb la misèria, però hi ha una cosa important que és que tenim un motiu d'entusiasme, i tu l'has recollit molt bé, i per tant aquest vocal del Tribunal de Comptes que ens l'imaginàvem sempre comptant el dèficit fiscal d'algun lloc, el de Catalunya o el d'Europa, resulta que al final a més té poesia i té lirisme. Doncs felicitats, perquè ha valgut la pena.

ANTONI CASTELLS

Ha estat molt emotiu i reconfortant escoltar les vostres paraules [en referència a Antoni Gutiérrez Díaz, Miquel Roca i Josep Ramoneda, i Josep Maria Castellet, conductor de la presentació]. En primer lloc vull agrair-vos molt sincerament que estigueu aquí. Només per això aquesta presentació ja valia la pena. De fet, si m'ho permeteu - i compto amb en Miquel Iceta, a qui he d'agraciar l'estímul i empena per fer-lo - tractaré de fer un llibre cada any, encara que només sigui per tenir l'oportunitat de poder reunir-me amb tots vosaltres.

I ja que heu comentat que en aquest llibre mostro uns sentiments, permetreu que us expressi l'agraïment i sentiment que representa per a mi estar aquí amb vosaltres. Agraïment a Josep Maria Castellet, que comentava que em coneix des de petit. Puc dir el mateix, també el conec de petit, perquè sempre n'ha sigut de jove en Josep Maria. És una d'aquelles persones que han influït en mi des d'aquella primera Taula de Canvi en la que també vàrem coincidir amb en Josep Ramoneda, amic de tants anys. I naturalment que voleu que digui d'Antoni Gutiérrez i Miquel Roca, amb els que les relacions d'afecte personal s'entrecreuen amb el seu magisteri polític i amb el reconeixement, que mai serà suficient, pel molt que han contribuït a fer possible que aquest país sigui avui el que és. Un país pròsper, lliure i en pau.

I vull agrair també a l'editorial Edicions 62 la publicació del llibre i, sobretot a Rosa Cullell, que avui no ha pogut ser aquí i a qui em consta que l'edició d'aquest llibre l'ha fet patir molt perquè varem anar molt justos de temps. Un llibre que finalment ha pogut editar-se gràcies a l'ajuda de molta gent: per l'ajuda de les meves secretàries, l'Alícia i la M. Rosa; per l'esforç de Víctor Francos, que de fet és l'artífex que ha fet possible que tinguem aquest annex tan magnífic en el llibre.

El llibre *Europa és el futur* consta de dues parts. La primera, d'unes vuitanta pàgines i a la que han fet referència els meus amics és originalment meua; i la segona és un annex amb un conjunt de documents que esdevenen un material molt il·lustratiu i pedagògic. Es pretén que sigui un material objectiu que ajudi als ciutadans a conèixer millor Europa i sobretot a conèixer què aporta aquesta Constitució.

El llibre surt en plena campanya, justament abans del referèndum. Certament té una clara intencionalitat política. Però no és un llibre pamfletari, tot i que voldria subratllar el meu màxim respecte pel gènere pamfletari. De fet la literatura política està plena de pamflets molt interessants i molt ben escrits. Tanmateix, aquest no ha volgut ser un llibre pamfletari, sinó un llibre de reflexions polítiques en el que explico quin és el meu pensament polític sobre Europa. Una reflexió política, en la que tal com diu el meu estimat amic Josep Ramoneda em

deixo anar una mica des del punt de vista sentimental. M'ha costat molt fer-ho, perquè tinc un cert pudor amb aquestes coses. Jo crec que els sentiments i les emocions entren en el terreny íntim de cadascú i poden violentar els altres quan les expliques. Però en aquest cas, si no hagués deixat que es mostressin les meves emocions, no explicaria realment el que significa per a mi Europa.

Per a la meva generació, Europa era el somni de la llibertat. Geogràficament formàvem part d'Europa, però no n'érem part. I en ella hi veiem allò que voldríem arribar a tenir, allò que ens inspirava, ens ajudava, ens feia somiar. D'alguna manera ens feia vibrar. Perquè si Europa té alguna característica que la fa singular, que no existeix a altres llocs, és la capacitat per a fer compatibles alhora la llibertat individual i la importància dels poders públics. La importància de l'espai públic com el lloc on exercir la llibertat individual. Perquè hi ha llocs on la llibertat individual és important, però en canvi l'espai públic ho és menys. L'equilibri entre aquests dos factors és Europa.

Ara aquesta Europa que ens ha fet somiar està davant d'un moment molt important. Estem davant de la culminació - i alhora l'esgotament - d'una etapa i en l'inici d'una de nova. Si els pares fundadors, aquells federalistes europeus dels anys 40 o 50, no van enarborar la bandera de la integració europea no va ser perquè no en fossin partidaris. Ells eren federalistes, però sabien que aquell no era el moment, que els Estats no estaven preparats

per a assolir la integració política i van decidir iniciar un procés sota la base d'anar creant una realitat compartida per baix, el que s'ha anomenat la lògica Jean Monnet. Aquest camí ens ha portat on avui som, on ells creien que arribaríem i on hem arribat. Si dotze anys enrera, d'altra banda en un bon moment per a Europa (l'època de Delors, de Mitterrand, de González, d'europeistes convençuts al capdavant), ens haguessin dit que avui estaríem a punt de tenir una Constitució europea, i que l'euro seria una moneda consolidada no ens ho haguéssim cregut. Però ha estat possible.

L'euro, en certa manera, és la culminació, l'èxit, però també l'esgotament de la lògica Monnet. La moneda única és una cessió de sobirania extraordinària per part dels Estats, una cessió de sobirania en el terreny monetari necessària per a ser forts. Perquè per a ser forts en el terreny monetari és millor compartir la sobirania, cadascuna de les nostres monedes per si sola no és prou forta. I aquesta cessió de sobirania per a ser més forts cal plantejar-la també en altres camps. Només compartint sobirania a nivell europeu podrem després tenir-la entre tots. Per això és tant important posar ara la integració política al front del procés d'integració europea. Aquest és el simbolisme d'aquesta Constitució europea. Aquest és el seu valor fonamental. Com deia Miquel Roca, la Constitució no són només els articles, amb la seva interpretació literal des del punt de vista tècnic, sinó que la Constitució és això: un pas endavant en la integració política d'un molt alt valor simbòlic.

Aquesta nova etapa en l'horitzó de la qual hi ha la integració política, des de Catalunya només la podem veure amb entusiasme. Hem de dir sí a aquest camí que s'obre davant nostre. I no un sí resignat, un sí perquè no hi ha més remei. Sinó un sí convençut, un sí entusiasmada, un sí ferm, un sí de convicció. És un gran pas endavant. I és que catalanisme i europeisme sempre han anat del braç.

Josep Ramoneda diu que sóc nacionalista. És una vella polèmica amistosa que tenim entre ell i jo. El que certament no sóc és antinacionalista, perquè sóc dels que pensa que moltes vegades l'antinacionalisme és un nacionalisme; de manera que em mostro poc antinacionalista, però tampoc estic a favor dels nacionalismes, entesos com una forma d'exclusió. Quan el nacionalisme serveix per dividir i per excloure, no en sóc partidari. Em sembla rebutjable quan es converteix en bandera de confrontació, tant a l'interior d'un país, com entre països. Perquè cal recordar que el pitjor nacionalisme que hi hagut a Europa ha sigut el dels Estats, no el de les nacions sense Estat. Ara bé, si el nacionalisme és un sentiment compartit per tots els que estem d'acord en que formem part d'una realitat nacional, i tenim uns determinats sentiments d'identificació, d'amor, a aquesta pàtria comuna, aleshores no tinc cap inconvenient en considerar-m'hi.

Catalanisme i europeisme sempre han anat del braç. Perquè Catalunya s'hi juga molt en el progrés de la causa europea; però

també perquè Catalunya ha estat sempre capaç de sentir-se part d'Europa i parlar en termes d'Europa. Certament, Catalunya s'ha de preocupar que el seu encaix dins d'Europa - amb els seus símbols i la seva llengua - sigui el que volem, i des del Govern de Catalunya volem que sigui en el grau màxim. Però no podem només encarar aquest procés en funció d'això, per important que sigui. Hem de fer-ho també amb altura de mires, entenent fins a quin punt el propi procés d'integració política és important per si mateix. Hem de pensar en Europa també en termes d'Europa. Pensar en què ens convé com a ciutadans europeus. I naturalment, en el nostre cas també, tenint en compte fins a quin punt és important per al nostre futur com a país, per al nostre futur com a nació, que Europa avanci en la seva integració política. De manera també que des d'aquest punt de vista podem dir que és una gran cita del catalanisme avançar de veritat en la integració política europea.

He començat dient que per a nosaltres Europa era el somni de la llibertat. Europa la vèiem des de fora. Possiblement una de les grans satisfaccions que hem tingut també com a generació - els que ho hem viscut - és poder sentir que ara formem part d'Europa. És la satisfacció de formar part d'aquesta Europa somiada. Això té un valor extraordinari. Però realment cal ser conscients que Europa avui l'estan construint ja els nostres fills, i Europa serà possible perquè els nostres fills viuen Europa des de dins, han crescut en la llibertat, han crescut com a ciutadans europeus, i el seu espai de referències, de relacions, d'amistats,

de treball, d'estudis, és cada vegada més Europa. El que farà possible que avancem de veritat cap a l'Europa política és aquesta realitat que ja s'està forjant, aquesta realitat de comunitat compartida, de persones que es desplacen constantment per treballar, per veure els seus amics, per passar el cap de setmana, per estudiar. Això està fent Europa possible. Europa serà possible políticament perquè estem construint ja Europa en la pràctica. Estem creant aquells llaços invisibles sobre els quals es constitueixen de veritat les realitats polítiques. Aquesta és l'Europa que estem construint i aquesta és l'Europa dels nostres fills.

Si amb aquest acte ajudem a avançar simplement una mica en aquesta direcció, ens podem donar per satisfets.

Moltes gràcies amigues i amics, moltes gràcies a tots.

Índex de transcripcions

Antoni Gutiérrez Díaz	5
Josep Ramoneda	11
Miquel Roca	17
Antoni Castells	23

